

לדעתי המורה הוא ישראלי, התשובה היפנית המקבילה תהיה "אני מאחל לכם הצלחה בלימודים, התיכון הוא מרכז לימודי שבו יש להתנהג על פי חוקי בית הספר, יש ללמוד את החומר לרכישת אמצעים ללימודי תואר גבוהה".

ראשית אתחיל ואומר שכל הווי בית הספר שהייתי בו היה בדיוק האמירה הזאת, ולכן אין לי ספק כי האמירה נאמרה ע"י מורה ישראלי.

לדעתי האמירה הזאת משתקפת בצורה מאוד ברורה ע"י 2 מאפיינים בניתוחו של הופסטד.

ריסון נגד מילוי חשקים (Indulgence vs Restraint) ¹

- **יפן** – כמובן שיפן בין המובילות בריסון חשקים וזהו כמובן דבר שהילדים מחונכים אליו (בבית הספר), ריסון החשקים משפיע על מידת החופשיות של התלמיד והוא לא יאפשר לתלמיד להתנסות (ואולי גם ליפול)
- **ישראל** – על פי הדירוג ישראל נמצאת בכיוון של מילוי חשקים, שגם כאן זהו נושא שהילדים מחונכים אליו, מילוי חשקים בגיל הצעיר אינו דבר רע בהכרח (עד מידה מסוימת) והחופש שניתן לילדים מאפשר להם להתמודד עם סיטואציות (ואף לפעמים ליפול) ובכך מחשל אותם ומכין אותם לחיים.

הימנעות מאי-ודאות (Uncertainty avoidance) ²

- **יפן** – יפן מדורגת גבוהה בהימנעות מאי-ודאות, וגם זה הינו נושא של חינוך, כאשר התלמיד מחונך לא לקחת סיכונים ולהישאר בתלם (ללמוד טוב, להתנהג טוב ולהצליח במבחנים), הוא לא מתנסה בלמידה מטעויות ואף לומד כי לקיחת סיכון יגרור טעות וזה בהכרח דבר רע.
- **ישראל** – ישראל אומנם מדורגת גבוהה אך פחות מיפן (ולדעתי הדירוג קצת מטעה) החינוך הישראלי משתנה רבות במהלך השנים (וכבר משפיע על החברה הבוגרת) וניתן לראות כי הישראלים מתחילים לקחת יותר "סיכונים" (בצורה של הקמות חברות סטארט-אפ וכו') החינוך ללקיחת סיכונים מחושבת מלמדת את התלמיד בסופו של דבר שלפעמים הסיכון היה שווה והחלק החשוב הוא ללמוד מה היה הטעות ואיך להתמודד עם זה.

¹ עו"ד ורד בן שדה, "שיעור 4: תרבות ותרבות הניהול", שקופית 15 (הרצאה במסגרת קורס "משפט ועסקים עם יפן", הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת בר אילן)

² עו"ד ורד בן שדה, "שיעור 4: תרבות ותרבות הניהול", שקופית 13 (הרצאה במסגרת קורס "משפט ועסקים עם יפן", הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת בר אילן)

הדבר משתקף בצורה הבולטת כאשר מזכירים בספר, ששם נאמר כי האמירה המקבילה של

"If anything can go wrong, it will."

בצורה היפנית היא "If anything might go wrong, it must not".³

³ Hickson & Pugh (2001). Management Worldwide, Japanese culture and management, (188)

יפן	תרבות שפת האם (ישראלית כיפה סרוגה)	ישראל - כללי	קריטריון
באמצע יפן חברה מאוד היררכית וכל החלטה עוברת בין כל הרמות אך בשונה מתרבות אסיה אין אדם שיכול להחליט על הכל.	נמוך מאוד בשונה מקהילות דתיות אחרות, בנושא הדת האדם מתחנך לשאול שאלות ולא לקחת סמכות כמובן מאליו והדבר מקטין את כוח הסמכות	נמוך מאוד הכפופים מצפים שישתפו אותם בהחלטות. זה נוגע לאמונה בשוויון, ברכישת כבוד ע"י עבודה	דיסטנס (מרחק הסמכות) Power distance
באמצע ליפן יש יסודות קולקטיבים כמו איחוד הקבוצה מעל מחשבת הפרט. אך גם יסודות אינדיבידואלים כמו חיים במשפחות גרעיניות. בנוסף יש להם נאמנות לעבודה (עובדים בעבודה אחת במשך כל החיים) אך זה מבטא גם את הבחירה האינדיווידואלית של האדם.	באמצע לכיוון מעלה יש יותר קהילתיות מאשר בקהילה חילונית, הקשר עם המשפחה המורחבת נבנה סביב טקסים דתיים שונים ונאמנות היא ערך עליון שמחונכים עליו	באמצע משפחות גרעיניות (עם קשר לדודים) אך באותו הזמן גם קשר עם המשפחה המורחבת, התקשורת היא ישירה ונאמנות ערך חשוב	אינדיבידואליזם לעומת קולקטיביזם Individualism vs Collectivism
מאוד גבוה (גברית) השאיפה לתחרותיות (קבוצתית) כבר מהגן, אך זה לא כולל את ההגדרה הרגילה של גבריות שכוללת לרוב אסרטיביות ותחרותיות אישית. בנוסף ביפן עדיין קשה לנשים להתברג במשרות בכירות בעקבות נורמות של עבודה קשה ושעות עבודה ארוכות	באמצע בדומה לשאר החברה הישראלית, "סטטוס" של בן אדם נחשב מאוד אך גם יש חשיבות לרצון האדם האישי	באמצע מצד אחד תפוקה של עובד מאוד מוערכת וה"סטטוס" של בן אדם נחשב אך מצד שני יש חשיבות למה האדם רוצה ואיכות חייו	גבריות לעומת נשיות Masculinity vs Femininity
מאוד גבוה (נמנעת מאי ודאות) זה נוגע בכל דבר בחיי היום יום, החל מכללי אתיקה והתנהגות מאוד ברורים, ועד לחשיבה על כל פרט בפרויקט לפני ההתחלה לעבודה עליו.	נמוך החינוך הדתי ציוני מאפשר לתלמיד לקבל החלטות וללמוד מהתוצאות שלהן גם אם אלו החלטות בעלות סיכון כלשהו.	גבוה הנורמה היא שגרת חיים של עבודה קשה ועסוקה שכוללת צורך במסגרת של חוקים, ציון גבוה משתקף פעמים רבות	הימנעות מאי-ודאות Uncertainty avoidance

	בהבעה מוחצנת כמו תנועות ידיים ודיבור אגרסיבי שמאפיין את הדיבור הישראלי. * איני מסכים עם נתון זה כי אני מרגיש שקיים שינוי מחשבתי של לקיחת סיכונים שבא לידי ביטוי במספר הסטרטאפים במדינה	ראייה טובה לכך היא הגיוס הגבוה במגזר הדתי ציוני שזוהי כמובן אי-ודאות מוחלטת לקראת הגיוס ואמונתו של האדם	דוגמה לכך היא הכעס הרב של היפנים בעקבות שביתו של יסודה העיתונאי היפני שעליו למדנו
אוריינטציה לטווח ארוך Long-term orientation	נמוך אומנם יש משמעות לעבר אך אנו מתעסקים בעיקר ביעדים קצרי טווח עם תוצאות מידיות	גבוה מאוד כחלק מאמונה דתית, יש הרבה מאוד משמעות לעבר וזהו חלק גדול מההווה והעתיד של האדם. דוגמה לכך היא המשך לימוד התורה והגמרא במשך אלפי שנים	גבוה מאוד אמונה שהם חלקיק קטן בהיסטוריה האנושית, מתאפיינת בגישה קפיטליסטית שכוללת אמונה בשוק גם בקושי כלכלי, ובתכנון חברות לטווח ארוך הן בעבודה והן בבחירת רווחים.
ריסון או מילוי חשקים Indulgence vs Restraint	באמצע לכיוון הגבוה (מילוי חשקים) בישראל החינוך אינו נוטה לרסן את התלמידים וישנה תרבות פנאי גדולה שמתבטאת ביציאה למסעדות, מקומות בילוי וטיסות מרובות לחול	נמוך (ריסון) כחלק מהאמונה יש את המצוות שמרסנות את חשקי האדם, לדוגמה ריסון החשק המיני במצוות שמירת נגיעה לפני חתונה	נמוך מאוד (ריסון גבוה) החל מבתי הספר החינוך הוא לריסון גבוהה שמחזק נורמות חברתיות שמרסנות את החשקים, ואמונה שחשקים זה דבר רע, ובאופן עקיף לרגשות פסימיים ופיתוח ציניות על מנת להתמודד עם המצב

סרטון ראשון: Business Etiquette Rules You Should Know in Japan

מאמר: Management Worldwide

הסרטון מדבר על חוקים אתיים שיש לשמור עליהם כאשר נפגשים לפגישת עסקים ביפן: בחרתי שניים מהם מפאת קוצר התשובה:

(1) סידור הישיבה לפי המעמד (2) התנהגות במעלית לפי מעמד.

כל החוקים האתיים הן התנהגויות יוצאות דופן לאדם המערבי אך מאוד ברורות לכל יפני, התרבות היפנית משתקפת בכל אחד מהחוקים הנ"ל. הספר⁴ בכללי מדבר על עסקים ברחבי העולם, ובתוך הפרק על התרבות העסקית באסיה הוא טוען כי יפן היא בין המדינות הייחודיות. בנוסף נושא המעמד שהדגשתי בחוקים למעלה, הינו חשוב מאוד וזה משתקף גם לפי הספר "there is a respect for seniority in age, status and experience..."⁵ וגם בכמה וכמה שיעורים שדיברנו על כך (ביפן מוצאים עבודה לכל החיים ועולים בסולם הדרגות) לסיכום, לדעתי כל אלו משקפים את התחייבות של העובד כלפי החברה, שביפן זהו ערך עליון.

סרטון שני: Riding Giant Logs in Japan's פרזנטציה: פסטיבלים ביפן

הסרטון מציג את הפסטיבל Onbashira, הפסטיבל כולל העברה של בולי עץ באמצעות סחיבה או "רכיבה" עליהם (על מנת להראות אומץ) לבסוף מעצים אלו בונים מקדשים. ניתן לראות את עבודת הצוות של התושבים שהתגייסו כדי לקיים את הטקס הזה, הרמת בולי עצים שיכולים לשקול כ-12 טון ומסירות הנפש שלהם ברכיבה על הבולים. כל אלו מלמדים כי הפסטיבל נועד לחזק ולאחד את הקהילה האזורית וסיבה זאת מופיעה גם בפרזנטציה של תמיר "מהווים מקום של שמירה על המסורת שעברה מהדורות הקודמים וכמו כן גיבוש וחזקת לאוכלוסייה המקומית אשר מקיימת את הפסטיבל".⁶

⁴ Hickson & Pugh (2001). Management Worldwide, Japanese culture and management, (184-196)

⁵ Hickson & Pugh (2001). Management Worldwide, Japanese culture and management, (186)

⁶ תמיר יארקסו, "פסטיבלים ביפן", שקופית 5 (פרזנטציה במסגרת קורס "משפט ועסקים עם יפן", הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת בר אילן)

סרטון שלישי: What Is Life Really Like For Women In Japan? שיעור: 12 נשים ועסקים

הסרטון מציג נתונים עגומים על מצב הנשים בנושא התעסוקה. הנתונים דומים לנתונים שהוצגו בשיעור⁷, ולכן אשים דגש על נקודה ספציפית. בסרטון נאמר כי ישנה בעיה קשה של מעונות יום לילדים, ראייה לכך היא שקיימת מילה בשפה לבעיה הזאת והיא "HOKATSU" שפירושה חיפוש באופן אקטיבי למעון יום. הנושא מופיע גם במאמר, בסקר שנערך, 80% מהאימהות שלא עובדות השיבו כי הן רוצות לעבוד עכשיו או לעבוד בזמן הקרוב והן לא עובדות "בגלל הילדים".⁸ משפט המפתח בסרטון לדעתי הוא: "For Japan – a country of strong traditional gender roles..." המשפט ממחיש את גודל הבעיה ושהפתרון הוא לא רק באמצעות חקיקה⁹ אלא חינוך מחדש לדרך חיים שונה בדומה לקמפיין Kutoon.¹⁰

⁷ עו"ד ורד בן שדה, "שיעור 12: נשים ועסקים", שקופית 16 (הרצאה במסגרת קורס "משפט ועסקים עם יפן", הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת בר אילן)

⁸ Yanfei Zhou (2015). Career Interruption of Japanese Women: Why Is It So Hard to Balance Work and Childcare?. In The Japan Institute for Labour Policy and Training . (5).

⁹ עו"ד ורד בן שדה, "שיעור 12: נשים ועסקים", שקופית 24 (הרצאה במסגרת קורס "משפט ועסקים עם יפן", הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת בר אילן)

¹⁰ עו"ד ורד בן שדה, "שיעור 12: נשים ועסקים", שקופית 25 (הרצאה במסגרת קורס "משפט ועסקים עם יפן", הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת בר אילן)

Mikiya Uehara עבדה בחברת ניקוי טקסטיל של בגדי כלה, ובמהלכה היא הבינה כי יש הרבה אנשים שהביטחון העצמי שלהם נפגע ברמה גבוהה (עד להתבודדות) בעקבות פחד שהם מדיפים ריחות לא נעימים מגופם.

Mikiya החליטה להקים חברה שתנחם עבור כל לקוח את המרכיבים של הריחות שהגוף הדיף, ותמליץ על שימוש בסבונים מסוימים ועל שינוי פעילות יום יומית על מנת לבטל את הריחות הלא נעימים. רוב לקוחות החברה הן נשים בגילאי 20 והורים לילדים שלא מוכנים ללכת לבית ספר.

(ב)

אפתח ואומר כי אני מבין את האנשים שנפגע להם הביטחון העצמי בגלל שהם חשים כי הם מדיפים ריח גוף לא טוב, אך בכתבה צוין כי ההשפעה של כך כה גבוהה עד שאנשים מעדיפים לא להגיע לבית ספר ואף להתבודד בעקבות הפחד המשתק. הדבר מפגיע אותי מכיוון שאני לא חושב שבישראל הבעיה הזאת מביאה לתוצאות כה קשות. לדעתי הנושא הזה משתקף באופן ברור בתרבות היפנית בה הכל צריך להיות מושלם, ואין מקום לטעויות, ראינו זאת במספר רב של פעמים בקורס. מקום בו אנו לומדים כי הנראות זה דבר חשוב ביותר הוא בפוסט בבלוג על יפן בו כתוב שאחד השווקים החזקים ביפן הוא תחום anti-aging דבר שמראה לנו כמה אכפת ליפנים מהחיצוניות שלהם שלא יראה פגום.¹¹ מקום נוסף שיכול לחשוף את סיבת המבוכה מריח רע הוא נושא ההתנצלות בתרבות היפנית. בתרבות היפנית האדם יתנצל אם קיימת פגיעה ולו הקטנה ביותר בכלל ובהרמוניה (ריח רע)¹² המקום העיקרי בו למדנו כי הצורך להיות מושלם הוא בולט הוא במדד השירות (QCDs).¹³ שניתן לראות זאת בהתנהלות הסופרמרקט שראינו בשיעור¹⁴ (ואף בסיפור שסיפרת לנו על החבר שנפגם בקבוק אחד מתוך קונטיינר שלם).

¹¹ Megumi Oyanagi. What are Challenges and Obstacles in Doing Business in Japan? (2017, January 2). Retrieved from <http://megoyanagi.blogspot.com/2017/01/what-are-challenges-and-obstacles-in.html> (Paragraph 2 Section 3)

¹² עו"ד ורד בן שדה, "שיעור 10: סליחה", שקופיות 10,11,23 (הרצאה במסגרת קורס "משפט ועסקים עם יפן", הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת בר אילן)

¹³ עו"ד ורד בן שדה, "שיעור 6: היפנים כלקוחות", שקופיות 7-10 (הרצאה במסגרת קורס "משפט ועסקים עם יפן", הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת בר אילן)

¹⁴ עו"ד ורד בן שדה, "שיעור 5: היפנים כלקוחות", שקופיות 17-27 (הרצאה במסגרת קורס "משפט ועסקים עם יפן", הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת בר אילן)

שם גם אנו למדים כי הנראות הינו דבר חשוב ביותר בתרבות היפנית.
דבר זה נאמר גם במאמר שם ניתן למצוא את התיאורים הבאים בנוגע לחוויה בסופר.

"The floors are spotless , "cleanliness"

¹⁵"the fruits and vegetables are flawless"

ועוד שלל תיאורים שמדגישים לנו את הצורך להיות מושלם.

את כל אילו ניתן לסכם למילה אחת "Anshinkan"¹⁶ שבעצם אומרת peace of mind, לדעתי
האנשים שחושבים שהם מדיפים ריח רע, מרגישים כאילו הם פגמו בשלמות של עצמם והם לא
מסוגלים להתמודד עם זה בעקבות כך שזה נוסע כ"כ חשוב בתרבות היפנית.

נותר לי רק לקוות שאלו יהיו הבעיות הכי גדולות של היפנים...

¹⁵ Kang (1991). The foreign company in Japan, Are Japanese customers fair? (1)

¹⁶ Kang (1991). The foreign company in Japan, Are Japanese customers fair?, (2)

לדעתי האם היפנית של המאה ה-21 לא דוגלת כבר בנוסחה זאת, אך מכיוון שזה המצב שהיה בתרבות היפנית במשך שנים אז לוקח זמן לשנות את המציאות. לדוגמה עדיין צריך לפתור בעיות כמו מעונות יום לילדים על מנת שהאם תוכל לעבוד גם כן. ראייה לכך שאכן האם היפנית לא דוגלת בנוסחה זאת היא תנועות יפניות פמיניסטיות חדשות כמו קמפיין Kutoo שעליו למדנו.

טופס הצהרה על מקוריות עבודה

עבודה אקדמית נועדה להביא לידי ביטוי מיומנויות מחקריות ואישיות כגון: כתיבה, חשיבה אנליטית, דעה וידע. לכן אנו מצפים מכם, תלמידי הרב תחומי במדעי הרוח, באוניברסיטת בר-אילן, להקפיד על הכללים הבאים:

1. העבודה המוגשת כולה היא פרי יצירה עצמית של המגישה/אותה, וכל הכתוב בה היא באחריותו/ה הבלעדית.
2. העבודה תנוסח באופן עצמאי במילותיו/ה של הסטודנט/ית. כל הסתמכות על מקורות יש לציין באופן מפורש על-פי כללי הכתיבה האקדמיים בגוף העבודה וברשימה הביבליוגרפית. יש להימנע מהצגת דברי אחרים כאילו הם דברי הכותב עצמו.
3. אין להגיש עבודה זהה או דומה לעבודה שהוגשה בקורס אחר.
4. אין להגיש עבודה שהוכנה על ידי מקור/גורם אחר בחינם או בתשלום.

כיוון שישנן טעויות שנעשות בתום לב, מטרתה של הצהרה זו הינה ליישר קו ולפיכך אנו מבקשים שכל הגשה של עבודה, תרגיל או סמינריון תוגש בצירוף מסמך חתום זה. סטודנט/ית שייתפס בהעתקה, קנייה או שימוש חוזר בעבודה יינקטו נגדו/ה הליכים משמעתיים.

אני _____ עמרי צור _____ ת.ז. _____

מצהיר/ה בזאת כי העבודה שהגשתי הינה פרי יצירתי העצמית ועומדת בכלל הכללים המפורטים במסמך זה. ידוע לי שהפרה של כללים אלו משמעותה הפרה של תקנון ועדת המשמעת של אוניברסיטת בר-אילן ואני צפוי לעונשים הקבועים בתקנון.

תאריך _____ 07.02.2020 _____ חתימה

את ההצהרה יש לצרף לעבודה המוגשת.